

УДК 330.322

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА У СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

МАРЕНИЧ Анатолій Іванович,

кандидат економічних наук, доцент,
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: marenychai@gmail.com

ПИЛИПЕНКО Вадим Олександрович,

студент Черкаського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: vadimpilipenko10@gmail.com

Анотація. Розглянуто основні характеристики стану інвестиційної діяльності в Черкаській області та визначено економічні передумови її подальшого розвитку. З'ясовано, що Черкаська область є інвестиційно привабливим регіоном і має можливості для поліпшення конкурентоспроможності на ринку інвестицій. Запропоновано напрями поліпшення інвестиційної привабливості області з метою подолання перешкод.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, капітальні інвестиції.

Постановка проблеми. Входження України в європейську економічну систему супроводжується розвитком інтеграційних процесів, які характеризуються значними переміщеннями капіталів і технологій.

У цьому аспекті важливе місце займає здійснення іноземного інвестування. Саме розвиток ринкової економіки зумовлює зацікавленість держави у припливі іноземного капіталу. Адже інвестиції ведуть до появи нових технологій, товарів і послуг, надають шанс на створення нових робочих місць, високооплачувану роботу, сприяють виходу економіки держави на міжнародний рівень. Тому актуальним постає питання дослідження інвестиційної політики Черкаської області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти інвестиційної політики у стратегії розвитку регіону та її проблематика знайшли відображення у працях вітчизняних

Аннотация. Рассмотрены основные характеристики современного состояния инвестиционной деятельности в Черкасской области и указаны экономические предпосылки дальнейшего развития. Установлено, что Черкасская область является инвестиционно привлекательным регионом и имеет возможности для улучшения конкурентоспособности на рынке инвестиций. Предложены направления улучшения инвестиционной политики области с целью преодоления препятствий.

Ключевые слова: инвестиции, прямые иностранные инвестиции, капитальные инвестиции.

науковців, серед яких варто виділити: М. В. Бандуру, Л. М. Борщ, А. П. Гайдуцького, А. П. Дука, Т. В. Майорову, В. М. Куксу, А. В. Нікітину, О. І. Рогач. Проте актуальні питання реалізації інвестиційної політики у стратегії розвитку регіону залишаються малодослідженими і потребують ґрунтовного аналізу.

Метою статті є дослідження інвестиційної політики у стратегії розвитку регіону в розрізі Черкаської області.

Виклад основного матеріалу. Черкаська область — сучасний інвестиційно привабливий регіон, що в центрі України, який має розвинену інфраструктуру і розгалужені шляхи сполучення для реалізації інвестиційних проектів.

Основним документом, окрім базових законодавчих актів і нормативів, щодо залучення інвестиційних ресурсів є Стратегія розвитку Черкаської області до 2020 року. Вона спрямована на формування позитивного інвестиційного

клімату в регіоні, підтримку розвитку підприємництва.

Стратегія розвитку Черкаської області входить до єдиного і систематизованого плану економічного розвитку регіонів України — Стратегія сталого розвитку «Україна — 2020». Основними напрямками розвитку інвестиційно-інноваційної політики згідно з програмою «Стратегія розвитку Черкаської області до 2020 року» є:

- повернення довіри інвесторів і населення до регіональної влади;
- залучення інвестицій на довгостроковій основі;
- подолання корупційної складової у процесі інвестування;
- розвиток регіональної інвестиційно-інноваційної інфраструктури
- розвиток бізнес-інфраструктури [1].

На сьогодні рівень інвестиційної активності в Черкаській області залежить від політичної та економічної ситуації в державі, ефективного функціонування фінансово-кредитної системи, прибуткової діяльності підприємств.

Ключовими показниками інвестиційної діяльності є прямі іноземні інвестиції та капітальні інвестиції.

Зазначимо, іноземні інвестиції — цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [2].

Станом на кінець 2017 року в Черкаську область було залучено 334,40 млн дол. США прямих іноземних інвестицій. Область зайняла 21-ше місце в Україні за обсягом залучення прямих іноземних інвестицій. Лідерами за обсягом залучення інвестиційних ресурсів 2017-го є такі області: Одеська — 10 705,79 млн дол. США, Донецька — 7 120,22 млн дол. США, Львівська — 6 015,69 млн дол. США, аутсайдерами: Кіровоградська — 140,62 млн дол. США, Чернівецька — 47,67 млн дол. США [3].

Рейтинг областей за обсягом залучення інвестиційних ресурсів на кінець 2017 року представлено на *рис. 1*.

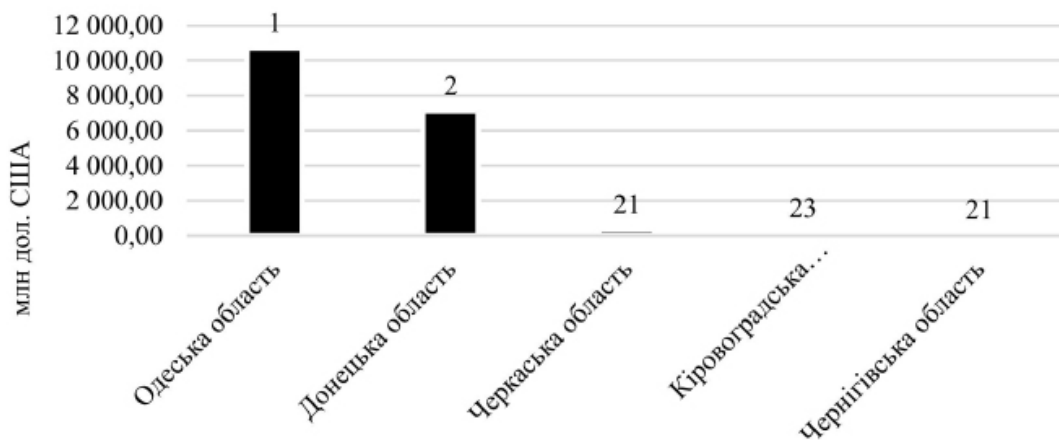

Рис. 1. Рейтинг областей за обсягом залучення інвестиційних ресурсів станом на кінець 2017 року, місце

Примітка. Складено за даними [3].

Далі проаналізуємо прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіку досліджуваної області станом на 31.12.2017, які представлено в *табл. 1*.

Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіці Черкаської області на 31.12.2017

Таблиця 1

Показник	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	тис. дол. США	у % до загального обсягу
Усього, у т. ч.:	334 400,00	100
Беліз	166 340,30	49,74
Кіпр	70 369,00	21,04

Закінчення табл. 1

Показник	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	тис. дол. США	у % до загального обсягу
Німеччина	20 763,20	6,21
Чехія	20 410,30	6,10
Франція	11 054,30	3,31
Велика Британія	8 737,00	2,61
Естонія	5 927,70	1,77
Нідерланди	4 153,50	1,24
Інші країни	26 644,7	7,97

Примітка. Складено за даними [4].

Згідно з даними табл. 1, станом на 31 грудня 2017 року в Черкаську область було залучено 334,4 млн дол. США прямих іноземних інвестицій.

До основних країн-інвесторів, на які припадає 92 % загального обсягу прямих інвестицій, належать: Беліз, Кіпр, Німеччина, Чехія, Франція, Велика Британія, Естонія і Нідерланди [4].

Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу населення області на 2016 рік становив 282,86 дол. США. Станом на 31 грудня 2017 року становив 251,80 дол. США, що свідчить про зниження активності інвестування через погіршення ситуації [4]. Динаміку прямих іноземних інвестицій з 2010 до 2017 рр. представлено на рис. 2.

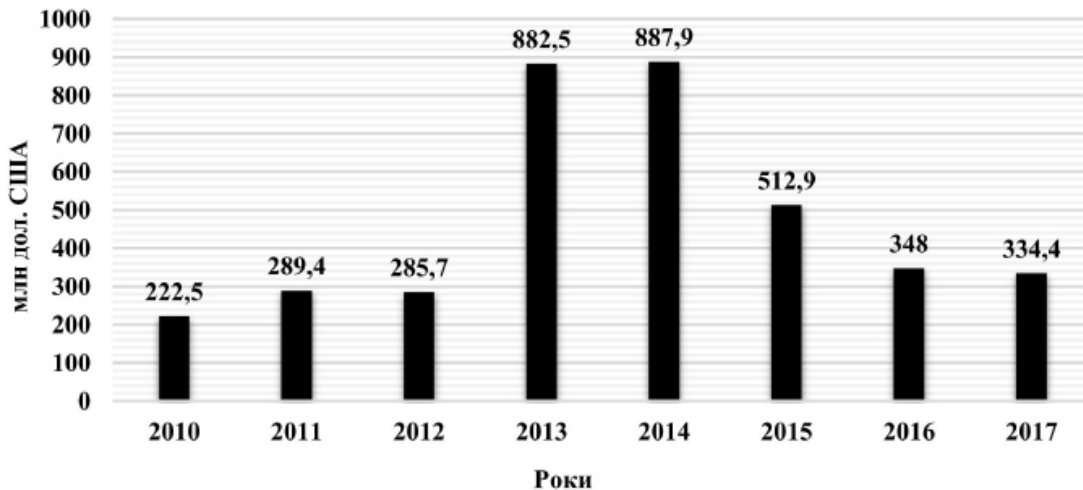

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій за період із 2010 до 2017 рр., млн дол. США

Примітка. Складено за даними [4].

Згідно з даними рис. 2, протягом 2010—2017 рр. у Черкаську область надійшло 3 763,3 млн дол. США прямих іноземних інвестицій. Найменше інвестиційних ресурсів надійшло в область 2010-го — в обсязі 222,5 млн дол. США, що пов'язано з несприятливими показниками поточного і перспективними показниками розвитку та наслідками світової фінансової кризи. Найбільше прямих іноземних інвестицій надійшло 2014-го — 887,9 млн дол. США.

Найбільшими інвесторами, які вклали значні інвестиційні кошти 2017 року в досліджуваний регіон, були такі фірми: ПАТ DF GROUP (Кіпр) — ПАТ «Азот»; ТОВ RASEK Group (Франція) — «РАЙЗЕК ЧЕРКАСИ»; ТОВ HeliosGroup (Словенія) — «Лакофабричний завод «АВРОРА»; ТОВ Euralis Semences Int. (Франція) — «ЧЕРЛИС»; ТОВ (Німеччина) — «ІМПРЕС»; ПАТ Bongrain Group (Франція); ПАТ MM Group (Австрія) — «ГРАФІЯ Україна» [5].

Основою розвитку матеріального виробництва, інноваційного розвитку будь-якої країни та її регіонів є капітальні інвестиції, здійснення яких забезпечує впровадження у виробництво новітніх технологій, підвищення конкурентоздатності суб'єктів господарювання, створення більш якісних продуктів і послуг, створення нових робочих місць, модернізація підприємств.

Податковий кодекс України (стаття 14) трактує поняття «капітальні інвестиції» як господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої влас-

ності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм Податкового кодексу [6].

Аналізуючи дані за січень — грудень 2017 року, підприємства аналізованої області освоїли 7 462 265 тис. грн капітальних інвестицій, що на 12,9 % більше, ніж 2016-го (було освоєно в загальному 6 498 704 тис. грн.). На кожного мешканця області 2017 року припало 6 105,60 грн капітальних інвестицій. Капітальні інвестиції за видами активів за січень — грудень 2017-го року представлено в *табл. 2*.

Таблиця 2

**Капітальні інвестиції за видами активів
за січень — грудень 2017 року**

Показник	Освоєно (використано) капітальних інвестицій	
	тис. грн	у % до загального обсягу
Усього	7 462 265	100,0
<i>інвестиції в матеріальні активи:</i>	7 403 055	99,2
житлові будівлі	1 013 126	13,6
нежитлові будівлі	1 194 043	16,0
інженерні споруди	813 010	10,9
машини, обладнання та інвентар	3 335 385	44,7
транспортні засоби	764 054	10,2
земля	16 613	0,2
довгострокові біологічні активи рослинництва і тваринництва	122 767	1,6
інші матеріальні активи	144 057	1,9
<i>інвестиції в нематеріальні активи:</i>	59 210	0,8
програмне забезпечення і бази даних	9 209	0,1
права на об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії	11 524	0,2

Примітка. Складено за даними [4].

Як видно з даних *табл. 2*, найбільшу частку інвестицій у матеріальні активи займають інвестиції в машини, обладнання та інвентар (3 335 385 тис. грн) — 10,9 %; нежитлові будівлі (1 194 043 тис. грн) — 16,0 %, житлові будинки (1 013 126 тис. грн) — 13,6 %. У розрізі капітальних інвестицій за видами активів за січень — грудень 2017 року інвестиції в матеріальні активи становлять 99,2 %, у нематеріальні активи — 0,8%. На основі проведеного аналізу видно, що інвестиції в нематеріальні активи незначні і, як

наслідок, розвиток цифрових технологій та використання операцій із цінними паперами перебувають на низькому рівні в цьому регіоні. Тобто однією з передумов підвищення ефективності інвестиційної діяльності області є створення оптимальних умов функціонування цих напрямів діяльності і, відповідно, створення умов для залучення інвестицій у нематеріальні активи.

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень — грудень 2017 року представлено в *табл. 3*.

**Капітальні інвестиції за джерелами фінансування
за січень — грудень 2017 року**

Показник	Освоєно капітальних інвестицій	
	тис. грн	у % до загального обсягу
Усього	7 462 265	100,0
<i>у тому числі за рахунок:</i>		
коштів державного бюджету	224 017	3,0
коштів місцевих бюджетів	1 039 553	13,9
власних коштів підприємств та організацій	5 328 974	71,4
кредитів банків та інших позик	349 001	4,7
коштів іноземних інвесторів	-	-
коштів населення на будівництво житла	390 788	5,2
інших джерел фінансування	129 932	1,7

Примітка. Складено за даними [4].

Дані *табл. 3* свідчать, що найбільшу суму капітальних інвестицій було залучено саме власниками підприємств та організацій у розмірі 5 328 974 тис. грн, що становить 71,4 % від загального обсягу. Для прикладу, кошти державного бюджету зайняли найменшу частку капі-

тальних інвестицій і становили 224 017 тис. грн (3,0 %).

Топ-7 найбільших капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Черкаську область за січень — грудень 2017 року представлено на *рис. 3*.

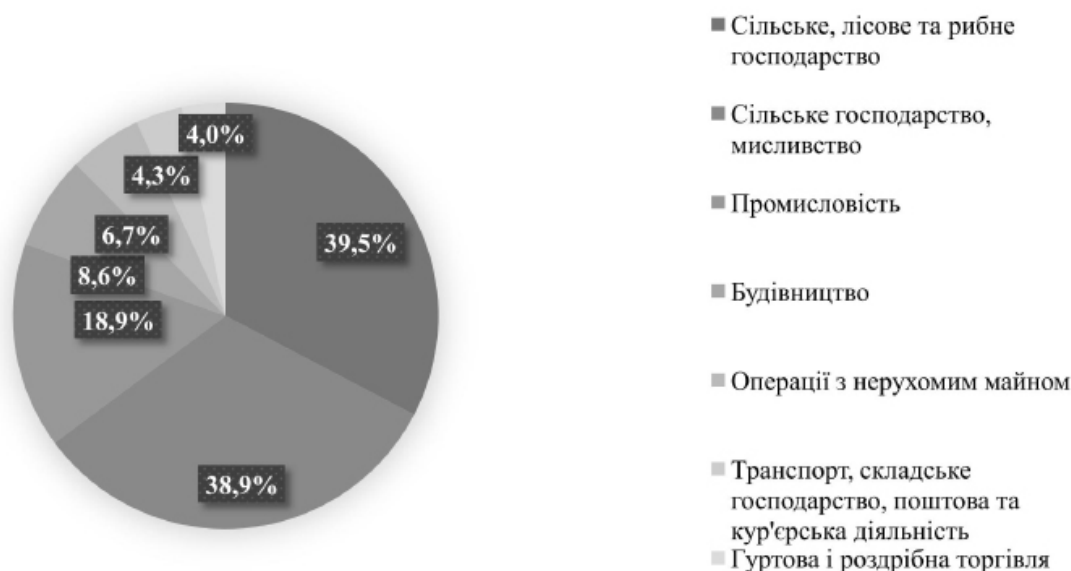

Рис. 3. Топ-7 найбільших капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Черкаську область за січень — грудень 2017 року, %

Примітка. Складено за основі даними [4].

Як видно з *рис. 3*, лідером з капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за січень — грудень 2017 року є сільське, лісове та рибне господарство (2 950 867 тис. грн), аутсайдером — телекомунікації / електрозв'язок (3 731 тис. грн).

Провідні іноземні інвестори такі як Пітер Стадлер, Роланд Піпер, зазначають, що на розвиток інвестиційної діяльності України та її областей у цілому впливають такі основні проблеми, як: «війна» (Операція Об'єднаних Сил), корупція, спад світової економіки, бюрократизм [7].

Зазначимо фактори, які впливають на зменшення зацікавленості в інвестуванні в Черкаську область:

- застарілість технологічної бази;
- неготовність населення до швидкої зміни поведінки з економічної на проекологічну;
- неможливість установаження необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін на територіях, готових підтримати реалізацію конкретних проєктів;
- відсутність управлінської спроможності для реалізації проєктів та успіхів у мобілізації потрібних ресурсів (коштів);
- поглиблення економічної кризи і політичної нестабільності [7];
- невисокий рівень розвитку інфраструктури області (повітряний і водний транспорт), яка могла б забезпечити швидкий зв'язок у межах України та з іншими країнами;
- складність і непрозорість при оформленні питань власності земельних ділянок, отримання дозвільних документів, ухвалення рішень органами влади, бюрократизм [8].

Ураховуючи проблеми реалізації інвестиційної політики в досліджуваному регіоні, вважаємо, що для поліпшення стану інвестиційної політики Черкаської області доцільним є запровадження кардинальних і рішучих реформ.

Для цього пропонуємо реалізувати такі заходи:

- активізація роботи влади з бізнесом, у тому числі із запровадження та розроблення сучасних цифрових технологій;
- проведення інвестиційних і фінансових форумів;
- залучення інвестицій і створення робочих місць;

- проведення рекламної кампанії і розроблення вдалої маркетингової стратегії для підвищення позиціонування Черкаської області;
- створення єдиної інформаційної бази даних потреб товаровиробників Черкаської області в залученні інвестиційних ресурсів і наявних об'єктів [8];
- забезпечення ефективності та прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства в області [8];
- підвищення рейтингових показників області;
- участь у пілотних проєктах для запровадження інноваційних технологій;
- розширення доступу до фондів технічної підтримки і міжнародних грантів для подальшого розвитку економіки;
- легалізація тіньової зайнятості;
- удосконалення інфраструктури регіону;
- розвиток туризму і його інфраструктури.

Висновки. Основними критеріями ефективності інвестицій в економіку Черкаської області на нинішній день є стабільність економічної ситуації в країні та області, ефективне функціонування банківської системи на основі використання сучасних цифрових технологій, географічне положення, розвинена інфраструктура і логістика. Пріоритетним напрямом розвитку регіону є повернення довіри і залучення прямих іноземних та капітальних інвестицій на довгостроковій основі задля подальшого розвитку області. Особливу увагу варто звернути на формування ефективних умов функціонування підприємств ІТ-сфери, агропромислового комплексу, у тому числі для стимулювання використання сучасних цифрових технологій, що приведе до підвищення інвестиційної активності в регіоні.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку Черкаської області до 2020 року [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу : <http://investincherkasyregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/08/Strategya-2020.pdf>.
2. Закон України «Про режим іноземного інвестування» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Головне управління статистики в Черкаській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ck.ukrstat.gov.ua>.
5. Черкаська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ck-oda.gov.ua>.
6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : затверджено Наказом Президента України від 02.12.2010 № 2755-VI. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Інвестиційний форум — 2016: як зацікавити бізнес Черкащиною [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://procherk.info/resonance/2-cherkassy-news/46483-investitsijnij-forum2016jak-zatsikaviti-biznes-cherkaschinoju>.
8. Кукса В. М. Стан та напрями покращення інвестиційної привабливості Черкаського регіону / В. М. Кукса // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. — 2015. — № 2 (19). — С. 233—240.